

qui ad visionem existentiam rei cognitę & presentiam, non tantum tamquam objecta cognita, sed etiam, tanquam rationes cognoscendi, & conditiones moventis, & terminantis, species impresa Dei non sic representat Dei existentiam, & presentiam, sed merè specificative, ut objecta precisi cogniti, unde illas etiam representare potest, quando Deus non est presentis in se immediate in ratione objecti intuitibili, & faciliter visibilis, ut constat ex dictis num. 40. & 41. Ad 3. concessio antecedente negatur sequela: quia non eodem modo continetur visio in specie impressa, ac in voluntate divina; deinde inquit Doctor quod. 14. A.A. divinam voluntatem id est visionem existentem producere posse, quatenus esset, ob perfectam realen identitatem, quam habet cum ea, quod de specie impressa, que est qualitas creatura, afferi nequit; Ad 4. concedunt aliqui Scotti, ut Gallus loc. cit. efficientiam cognitionis intuitiva repugnare species etiam, ut species est, unde consequenter negant visionem sensitivam à specie corpore produci, sed immediate sunt, efficiat objecto in se presentem, speciem vero visivam intervenire, non ut visionem principium, sed ut effectus primum, eo quod ita significat Doctor 2. d. 9. q. 2. s. ad argumenta 2. quod. Sed cùm in sensibus externis memoria non debet, qua de causa species illa fluxiles sunt, & transitoriae, non videntur eo modo concurrere, ut effectus species precisest etiam ut immediata causa ipsius sensacionis, ut dictum est disp. 4. de anima q. 6. dico igitur efficientiam notitiae intuitivae species repugnare, non quatenus species est, sed quatenus species est, non est illa, quae quodocunque terminatur ad existentiam, & presentiam rei pro aliqua temporis differentia, quacunque illa sit, sed illa est precisest, quia terminatur ad objectum, & de presenti existens, & in seipso potest immediate praesens.

Quarto tandem obiectum implicare omnino speciem Dei propriam, que Deum in se distingue, & quidditative representat, non tamen invenit in se existentiam, & presentiam, non tantum ratione specificativa, sed etiam reduplicativa; cognition autem sensitiva exterior bene per species fieri potest, quia tales species evident in fieri, & conservari ab actuali influxu objecti presentis, & ideo esse potest principium cognitionis intuitiva, eo quia tales species exigunt necessaria connexione cum objecto in se presente, Ad ultimum haec ipsa de causa negari debet consequentia, & haec ipsa est disparitatis ratio, quia species objecti ratione pendet in suo fieri, & conservari a presentia objecti in se, ideo esse potest principium immediatum intuitivae visionis, invenit in ipsam etiam objecto ipso praesente factum, ut constat ex dictis n. 39.

5° Tertio obiectum ad item apud Gallum cit. cap. 2. nonnulli Scotti posse de mente Scotti species impressam parere intuitivam notitiam, & in proposito species existentiam visivam; nam 4.49.q.11. ad finem corporis ait, minus nubis videtur necessarium posse lumen, quam species, quia si species ponitur, hoc est, ut memoria sit perfecta per parte intellectus. Tum 2. quoniam 2. d. 3. q. 9. sub N. ad objectum factam, quod si species divine existentia est in intellectu Angeli, alter Angelus illam videntem naturaliter, posse, & naturaliter per eas Deum videre, alii Doctor, quod illa cognitione non est mere naturalis, quia ad eam non possit Angelus attinere ex naturalibus suis; ergo concedit per eam posse videri Deum. Tum 3. quia non semel concedit Doctor, intuitivam cognitionem etiam intellectivam haberi per species in absentia objecti, licet fataetur, cum esse intuitivam imperfectam, ita praesentia 3. d. 14. q. 5. ad questionem, distinguunt cognitionem intuitivam in perfectam, quia illi cognitio de objecto, ut presentialiter est existens, & in imperfectam, qualis est opinio de futuro, vel memoria de posterito. Denique 2. d. 3. q. 11. docet, Angelum posse a rebus creatis, & a seipso accipere species, quae rem ipsam cum existentia representet, imo & cum ipsa praesentia, & omnibus conditionibus materialibus loco, situ, figura, tempore, ut in memoratione necessarium efficeret. Scotus 4. dist. 45. qu. 3. s. ad questionem, & ad actus forenses judiciales in examine testium, qui super his examinantur; & ideo aliqui, ut Arraga disp. 6. de anima fec. 3. cognitionem memorativam appellant intuitivam, quia ad hanc species putant, quod sit de re extensa pro aliqua temporis differentia, quia cognitione abstractiva omni potest.

49 Respondeo. Doctorum loc. cit. & irresolutę, & conditionem

predicatum Dei quidditativum, concedendum est antecedens, quod hoc species nequeat Deum representare, nisi existentem, immemorem, aeternum, ut est à parte rei, adhuc tamen negatur consequēta, quod ob id representare intuitivam, cum notitia intuitiva plus exigit, quā quod existentia, & presentia relatingantur, ut objecta mete cognita, nimirum, ut attingantur præterea, & represententur sub ratione formalis existentia, & presentia, seu ut conditiones moventis, & terminantis, ita ut ab objecto prædicto modo inspeculo causet, & ad ipsum ut sic immediate terminetur, ut constat ex dictis n. 1. & 2. & n. 40. & 41. & ratio est, quia ut sapientia supra est inculcatum, notitia intuitiva, & abstractiva nequeunt præcisè distinguiri ex rebus representatis, quasi in intuitiva aliqua formalis rei attingatur, quia ab abstractiva non attingitur, quia omnes formalitates, quae possunt exprimi per intuitivam, omnes, & singula possunt erati per abstractivam, ut patet de notitia memorativa vocat absolute abstractivam, quia est rei absens, & presentis per species. Ad 4. per illud probatur tantum, etiam existentiam, & presentiam ipsam rei posse abstractiva cognosci, & per species pariter abstractiva representari, veluti objecta cognita præcisè nullo tamen modo, ut rationes terminandi, vel conditiones moventis, & terminantis, quod verisimiliter, ut conditiones terminantur, ut constat ex n. 1. & 2. item 40. & 41. & experimunt in memoria præteriorum, quia tamen non ob id meretur nomen intuitiva notitia, hoc enim in proprie, & formaliter dicta non est illa, quae quodocunque terminatur ad existentiam, & presentiam rei pro aliqua temporis differentia, quacunque illa sit, sed illa est precisest, quia terminatur ad objectum, & de presenti existens, & in seipso potest immediate praesens.

5° Ad idem argumentum, prout proponitur à Suarez, & aliis replico, quod super adverti n. 1. & 2. nunquam Scotum dixisse, speciem impressam representare objectum determinat, ut absens, vel non existens, id est, qualis negatione praesentis, & existentis, sed tantum dicit, representare objectum modo quadam indifferente, & præciso ab existentia, vel non existentia, praesentia, vel non praesentia, & hoc loquendo de specie impressa in genere, & in tota sua universitate; De specie vero impressa Dei nunquam dixit, Deum in ea representari, ut non existent, aut ut localiter absentes, & quamvis dixerit 2. d. 3. q. 9. p. 2. per species in intellectu D. Pauli relata, post divinam efficiencia visionem in eo rapido habuit memoriam objecti illius, scilicet efficiencia, & sub ratione distincta, sub qua erat objectum visionis, licet non sub ratione præsentis actualiter, quia talis præsentia non manet post actionem in ratione cognoscibilis, satis tamenter, per hec verba noluisse asserte, per ea species divinam effectu representari Pauli sub ratione absens, vel non presentis localiter, sed objectivè tantum, ut planissime se explicat, cum inquit, talis præsentia non manet post actionem, scilicet virtus in ratione cognoscibilis, & ecce quod non inquit, post actu visionis non manens in Paulo præsentiam existentie localem, & in eis rei, sed tantum non manens præsentiam objectivam, & in ratione cognoscibilis, quod est intelligentiam intuitivam, & hoc est optimè dictum, quia licet primo modo Deus sit intime praesens omnibus, non tamen secundo modo, scilicet objectivè, & intelligibilis, sed hoc modo sit praesens intellectui, vel exhibiendo, & ostendendo libere suam existentiam immediatam, & haec est intuitiva notitia, vel per species impressam, & hec est abstractiva; Nihilominus addo, quod quando etiam Scotus dixisset, Deum per species impressam representari, non ut presentem, sed cum representatione præscindente a locali, ac entitativa præsentia, nullam meretur confusam, & nam stante probabilissima sententia, quod attributa non sunt de intellectu, & essentiali conceptu divinae existentie, potest utiq. Deus concepti distincte, & quidditative quod prædictus primi modi, non conceperit pro eo signo prædicata secundi modi, qualia sunt perfections attributales, quo pacto distincte, & quidditative conciperetur homo contemplando ipsum animal, & rationale, nihil interim cogitando de intelligibili, aliquidque affectu rationibus, etenim claritas, & distinctio hujusmodi abstractiva notitia minime potest, ut per eam attingantur omnes formalitates in objecto à parte rei repertae, & cum eo realiter identificare, sive ad primum modum spectent, sive ad secundum, hoc enim prius spectat ad cognitionem intuitivam, vel certa ad comprehensivam, ut dictum est disp. 6. de anima qu. 12. unde potiori jure dici potest, haec abstractiva cognitione præscindere à presentia etiam locali, tanquam ab objecto cognito, quā ab existentia, cum haec ponatur prædicatum Dei quidditativum, non illa; melius tamen, & magis ad mentem Scotti adhuc dicetur, per eam speciem, si daretur, Deum representari, nedum existentem, sed etiam immemorem, & ubiq. localiter existente, & solum per eam non representari presentem sub ratione objecti immediate inutilibus, & faciliter visibilis; ita enim propriè, & candide loquitur Doctor, unde non satis propriè, nec formidat loquitur Rada part. 1. contr. 10. concl. 3. ubi sine illa declaratione, vel limitatione inquit, talem speciem divinam efficiencia representante velut absente, & quod in absentia representa-

QUESTIO SECUNDA.

An Visio beata sit supernaturalis secundum substantiam.

C Recutum intellectum ex solis nature viribus cum cōcursu de generali claram eam visionem attingere non posset, deinde determinatum in Concilio Vienensis, sub Clemente V. celebrato, ut habeatur in Clementina illa, ad nobrum de Hereticis, & ex prefice colligitur ex pluribus Scriptura locis, ex Paulo ad Thymot. 6. Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nulus hominem videt, sed nec videre potest, scilicet solis naturae viribus, Ita 64. 6. oculis non videt absque te, quia preparasti diligenter te, sed absque auxilio tuo speciali, & i. Comit. 2. in cor hominis non afferuntur, quia preparauit Deus. Et Hoc etiam pacificat omnes Theologos, sed preferunt Scottum plurimis in locis, unde quod. 14. artic. 2. N. inquit, animam nostram non posse attingere notitia propriè, & immediatam. Dei sub ratione Deitatis ex perfectione sua naturaliter etiam pro quoconque statu naturae, cōcurrentibus quoque quibuscumque causis naturaliter motivis ipsius anima ad cognoscendum, & q. 1. Prologi. Sicut primus doct. quod est hoc loquendo ad appetitum innato, & naturali, qui est pondus, & inclinatio naturae in suum finem, homo, & qualibet intellectuale creatura naturaliter appetat claram Dei visionem, & eam naturalem habeat propensionem, & in hoc sensu dici possit, quod non naturale creatura rationalis, subiecta tamen, non finem naturalis artigine, ideoque non naturaliter, sed supernaturaliter attingendum. Hoc idem clarissime docet etiam ex instituto in 4. distin. 49. quæst. 1. t. conclus. 2. dū. a. intellectum nostrum etiam ex natura potentia inspectu non est sufficieret

citer activum ex puris naturalibus ad consequendum actum beatificis visionis, cum nequeat ex viribus suis facere Dei, sibi presentem in ratione objecti beatifici; ex quibus locis deducitur hec ratio evidenter probans, creatum intellectum, sive Angelicum, sive humanum non posse foliis naturae viribus cum solo Deo generali concuerit clarae ejus visionem attingere; quia impossibile est, quod talem visionem attingat, nisi habeat Deum objectivum in se presentem sub ratione objecti, intuitivè visibilis vel saltu aliquod, in quo eminenter, vel virtualiter continetur, creatus intellectus propriis viribus talen pfectantem Dei objectivam immediatam in se adipisci non potest; neq; etiam mediatis in alio, in quo eminenter, vel virtualiter continetur; ergo, &c., maior patet, probatur minor, quia Deus ex extra-est objectum voluntarium, ut docent D. Ambrosius super Lucam, & D. Aug. lib. de videndo Deum, ubi inquit, *in eis posse fuisse satis esse videtur, cujus natura non est videtur si vult videtur, finis vult, non videtur, hoc est, exponit Doctor quolibet.* 14. cit. illius naturae divinae, sive eius, naturaliter videtur a creaturis, quia ejus essentia non est causa ex se naturaliter activa ad exterram visionis suæ, quia a creaturis videatur; nec etiam aliqua natura creata, quae est naturaliter mora creati intellectus esse potest causa hujus visionis, vel perinde prestante objecti beatifici, cum nulla in se perfecit essentiam divinam in entitate sua, sed est contra, quae ratio adhuc magis explicabitur infra qu. 10. ubi videbimus, an visione beata posse esse connaturalis facte in aliis intellectu possibili. Hinc omnes Catholici unanimiter concludunt visionem Dei claram, ac quantumvis esse esse omnino supernaturalis cuilibet creato, vel creatibili intellectu ex natura potentie, adeòt foliis naturae viribus attin- gere non posse; atque idem sicut voluntas auctus charitatis supernaturalis elevarur per habitum charitatis, & sic de aliis actibus; ita in intellectu ponitur ad videndum Deum auctus habitus, qui vocatur lumen gloriae, non qua formaliter sit aliquis lux, sed quia est principium visionis Dei, qui gloria nostra est, & lumen dicitur inaccessibile.

54. Hic igitur inter Doct. emergit difficultas, circa supernaturalem visionem, quamvis enim omnes convenient, nomine actus naturalis in praefectum eum esse intelligendum, qui totam naturam voluntatis non transcedens potest, ab homine foliis naturae viribus cum generali Dei concursu attinet, nomine vero actus supernaturalis eum est contra intelligentiam, quem homo concurrens etiam omnibus aliis causis naturalibus non potest foliis naturae viribus attinere cum solo generali Dei concursu, cum fit super facultatem naturae; Nihilominus quia potest etiam in hoc sensu adhuc aliquis dici supernaturalis dupli- citer, vel secundum modum tantum, non autem secundum substantiam, & dicunt ille, qui esto secundum entitatem suam praecise speciatu naturae facultatem non transcendat; modus tamen, qui productur, prout facultatem naturae excedit, quo pacto visus caco non refutatur, & revocatio defunctum ad vitam supernaturales effectus dicuntur, sicut licet visus illi caco re- fuscitus quadam entitatem suam fit naturalis, cum foliis naturae viribus elicatur a potentia visiva; quatenus tamen datur post privationem, à qua naturaliter non datur ad habitum regres- sis, dicitur supernaturalis secundum modum; Actus autem supernaturalis tam secundum modum, quam secundum substantiam dicunt ille, qui non tantum in modo, qui productur, excedit omnino viris naturae, sed etiam in propria entitate; Difficultas est, an visione beata sit supernaturalis tantum secundum modum, an etiam secundum substantiam, ac entitatem suam, & concedendo cum communis Theologorum esse auctum supernaturalis etiam secundum modum, quam secundum substantiam dicunt ille, qui non tantum in modo, qui productur, excedit omnino viris naturae, sed etiam in propria entitate; Difficultas est, an visione beata sit supernaturalis tantum secundum modum, an etiam secundum substantiam, ac entitatem suam, & concedendo cum communis Theologorum esse auctum supernaturalis etiam secundum substantiam, quo pacto fit ex- plicavit supernaturalitas ista visionis, & alias formatum supernaturalium, nunc scilicet constituit in aliqua perfectione absoluta illis in genere entis intrinsecis, ratione cuius intrinsecis, ac essentialiter dicuntur forma ordinis divini, ut aliqui Th. loquuntur, an potius constituit in quadam perfectione relativa, quam habent, tum comparatione agentis supernaturalis, à quo vel totaliter illi forma infunduntur, vel specialiter efficiuntur; tum etiam comparatione objecti supernaturalis, cui potestiam unum, & copulat; Durandus 4. d. 49. qu. 2. cit. 2. ciat ab aliquibus, quod afferuerit, beatam visionem esse omnino naturale tam quod substantiam, quod quoad modum, atque idem sententia, ejus sententiam damnatam esse in Concil. cit. damante hereticos Beguardos, & Beguinias ajetes, intellectum propriis viribus Deum posse videre, quibus volunt, confessus Durandum, quatenus ibi negat animam indigere elevatione aliqua ad videndum Deum; Ceterum, ut notavit Lufitanus lib. 11. q. 5. art. 2. Durandus nequit non concedere, beatam visionem esse saltem supernaturalis secundum modum, licet enim afferat loc. cit. intellectum posse suis propriis, & naturalibus viribus absit; illa supernaturalis elevatione videre divinam essentiam; at tamen, hoc esse non posse, nisi sublati impedimentis naturalibus, quare cum impedimenta ita affererit ne-

queant viribus naturae, sed ad id opus sit aliqua Dei gratia, & gratuata liberalitate, non potest non admittere, visionem aliqua ratione esse supernaturalis quoad modum, & per consequens apud Durandum visionis substantia erit naturalis, modus vero supernaturalis, id etiam tenet quidam Scotista recens contr. 2. p. 1. ubi conclus. 4. etiam actus glorio-sus, & beatificos, de quibus praesertim hic est sermo, negat, esse supernaturales secundum substantiam.

ARTICULUS PRIMUS.

Resolutio Quæst. de supernaturalitate visionis.

55. Secundum substantiam Conclusus est, communis feret in omni schola, ejusq; probatio i priori consistit in explicatione, quid sit, & unde sumenda sit supernaturalitas in actibus, & habib; superioris ordinis, hoc enim explicato facile demonstrabitur; visionem beatam secundum suam substantiam, ac entitatem esse ordinis supernaturalis, vari; sunt modi explicandi conceptum supernaturalitatis, ac entis supernaturalis, ut vide- re licet apud Arriagam tom. 1. disp. 3. per toram. Coninch. de actibus supernaturalibus disp. 4. & alios, qui tamē si attentius expandunt, oportet in re convenientem, ut notat Lufitanus art. 2. cit. & incident in explicationem, quam ubique significat Doctor exprimens illam per ordinem ad agens supernaturalis, ita ut actus ille secundum suam substantiam, ac entitatem dicatur supernaturalis, qui secundum propriam, & specificam rationem, differentiamque constitutivam sua entitatis ita exce- dit natum cuius, sicut rei creatae, ut nulla ratione posse illi esse naturaliter debitus, quod enim tale est, id est, sicut rei, qui secundum suam entitatem est supernaturalis ordinis, nam si es- se naturalis actus, utique alicui naturae creare est, & connaturalis; ita Scotus locutus est ubique, ut qui. I. Prolog. 5. ad quæst. 5. in 17. ubi ait, quod supernaturalitas est, quando subiectum recipiens formam comparatur ad tales agentes, quod non est naturaliter impositum illius forme in illud patsum: in eodem p. 17. qu. 22. GG. supernaturalitatem actus docet, esse specialem divinæ voluntatis acceptationem, quia est in divina voluntate ordinatus hujus actus ad vitam eternam, tanquam meriti conadiu ad præsumendum; In 2. d. 3. q. 9. ad quæst. 5. docet, speciem divinæ essentiae Angelis insuam esse supernaturalis, quia ad illam non posse pertinere ex naturalibus, neque alicui actione humanae, in eodem p. 17. qu. 2. 5. contr. 4. articul. 5. atque idem videtur, quod illa dispositio ad formam merè sup- naturalitatem posse causari ab Angelo, qui licet ad formam im- mediatè producibilem à Deo, tamè cooperante communis cursu naturae posse aliquam causam naturalis disponere, sicut de cor- pore organico respectu anime intellectus, ad formam tamè omni- supernaturalem, id est, non cooperante communis cursu naturae, quod dispositionem immediatam agens naturale posse produce, videtur inconveniens. Et i. 3. d. 4. q. 4. Gafferit formationem corporis Christi supernaturalis, quia facta à Sp. S. supplete vices Patris. Et in eodem 3. d. 14. q. 2. Gallerit visionem esse supernaturalis, quia quando Verbum causat illam, immediate, & supernaturaliter causet, & in 4. d. 6. q. 10. M. ait, naturalitas, & supernaturalitas non sunt conditions, nisi per ordinem ad agens; & d. 10. quæst. 5. naturale, & supernatu- rale non distinguunt naturam alicuius in se, sed tantum per comparationem ad agens, & denique 4. d. 43. q. 4. A. naturale dicitur, quod habet naturalem ordinem activi ad patsum, & supernatural, quod excedit omnem talem ordinem; & sic etiam Scotista explicavit supernaturalitatem circa ea loca.

Ita etiam explicavit supernaturalitatem alii extrâ Scholam. Doct. subtilis, ut Cajetanus p. 1. q. 12. art. 6. dūm ait, illam formam esse supernaturalem secundum substantiam, cum nulli rei creatore potest esse cōnaturalis, id est, quia principis nullus nature creare potest oriri, & 2. q. 171. art. 2. ubi ait, illum actum esse supra facultatem humanae nature, quod substantia adhuc, qui facultatem humanae nature excedit, ita ut hominem naturali sua facultate fieri nequeat, sic quoque supernaturalitatem explicavit Suarez lib. 2. de attributis negativis cap. 8. & Cominch. cit. n. 9. sic quoque novissime Arriaga disp. 3. cit. sec. 3. licet à Scoto dissentire pretendent, ubi ait, verisimiliter rei supernaturalis explicationem eam esse, que ex ipso nomine defini videtur, est quod satis communis inter Auctores, ut id est supernaturalis, quod excedit vires tam nature, quam rei naturae; unde non video, quo spiritu ductus Cajetanus q. 12. cit. art. Scotum reprehenderit, quod supernaturalitatem explicaverit in ordine ad agens, cum eodem modo rem ipse quoque explicet; In hoc solum ab aliis Scotus discrepare videtur, quod ipse non vult naturalitatem, & supernaturalem attendi debe- re in ordine ad subiectum, ponit enim in anima nostra potentiam passivam naturalalem ad formas supernaturales sufficiendas, aliis

Quæst. II. An sit possibilis species impressa divinae &c. Art. I.

349

ali vero contendunt, non dari talem potentiam passivam, de qua fuit Averro. p. 1. q. 12. sec. 9. unde volunt, ens supernaturalis secundum substantiam dicitur dico quoque in ordine ad subiectum, quia scilicet cuiuscumque subiecto creato ita advenit ab extrinseco, ut illud talem perfectionem suæ naturæ non exposcat, sed à Deo supra naturalem inclinationem in eo producat. Ceterum, hoc disceptantia in puncto, de quo est quæstio, parti referunt, nam omnes in hoc convenienti, illud dicti simpliciter, & secundum substantiam supernaturalis, quod non potest produci in subiecto, nisi ab agente, quod non naturaliter, sed supernaturaliter absque ullo debito actu infundit; Tum quia etiam illa disceptantia, an naturalis, & supernaturalis possint, ac quoque debeat attendi in ordine ad subiectum, eff. sola de nomine dif- fere, ut nota Arriaga disp. 6. n. 18. sec. 4. nam Scotus admittit, proprie viribus nostrum intellectum non posse elice- re visionem Dei, sed necessario elevari debere, & illi etiam Scotus concedunt, visionem beatam nullo modo nobis eff. contra- riam, aut violentam, sed maximum nostrum bonum, & perfe- ctionem maximè nobis convenientem; in his inquam duobus, qui ad rem spectant, punctis ambo convenienti, utrum autem, quia visus est maximum nostrum bonum, dicendus sit, in nobis dari appetitus innatus, seu naturalis inclinatio ad illam; antè contraria, quia naturaliter non possumus eam habere, si erga, quanto eff. de voce, in qua ait Arriaga, à Scoto re- dendum esse, quia contra communem loquendi modum usu- pat vocem appetitus innatus, & naturalis inclinationis, qui ab omnibus accipitur in ordine ad bonum viribus naturae possibi- le, quo etiam pauci discutent Averro. loc. cit.

56. Sed neq; etiam in hoc, de quo est tantum nominalis questione, est à Scoto discedendum, falsum enim est, appetitum, & inclinationem naturale ex viis sumi semper in eo rigore, ut sit in ordine ad bonum viribus naturae possibile; aliquid enim natura concedit à Philopophilis, posse inclinare ad aliquem actum sui nobilitate, qui causalitati agentis naturalis non subdit, sic animam separatam dicunt, naturaliter ad corpus inclinare, & potentiam passivam esse, eff. naturaliter receperimus vi- sus; & tamen nulla est potentia naturalis activa has potentias passivas ad actum deducere potest; sic igitur in re nolita, potentia in- tellectuale crea naturale potentiam passivam habet respectu beatificis visionis, qui tamen ad actum videndum Deum deduci nequit per potentiam aliquam activam naturalem. Neq; hinc sequitur, hujusmodi potentia in natura eff. frustra, licet enim nequeat, ad actum reduci per potentiam naturalem, deducitur tamen ad actum per aliam potentiam superioris ordinis, quod sufficit, sicut dicuntur eff. frustra, nam solùm illud dicunt eff. frustra, quod sum finem non consequitur. Nec propter hoc natura dicitur deficere in necessitatibus, quia ut ait Doctor quæst. I. Prolog. Y. nemo dicitur deficere, quando non dat, quod non potest, sed quando non dat, quod potest, natura autem non potest dare potentiam hanc activam, tamen qui in tota saltem entium coordinatione dicitur agens, eam potentiam passivam ad actum redunders. Nec tandem ob id, quod nequeat intel- lis natura suam perfectionem consequi ex naturalibus, vil- lificatur; majoris enim dignitatis est in natura intellectuali, ut ordinetur ad perfectionem maiorem illa ad quam viribus proprie pertinere potest; ut nota Doctor loc. cit. Quamvis igitur viri fit, beatam visionem esse ordinis supernaturalis, Respon- concedendo, illum ordinem esse entitati absolute actus, vel habi- bus supernaturalis extraneum, sed per illum explicamus super- naturalitatem formam, & non per aliud praedicatum, cum enim ultime teru differentiatione nos lateant, meritis occurrit Do- citor ad ordinem quem dicit formam supernaturalis ad suas cau- fas, ut explicaret ejusdem formam supernaturalitatem; in se enim cognoscit non potest, neque per effectus, nam iti naturales sunt, vel supernaturales; si primum, insufficientes sunt, ut nos manuducant adaequat in cognitionem supernaturalitatis causa; si secundum, de illis recurrit difficultas, quid sit hoc eff. supernaturalis; refutat ergo, ut supernaturalitas melius co- gnosci non valeat, quād per ordinem ad agens; Quoniam tamen Doctor in formalitate relativa videtur constitutive ratio- nem formalem supernaturalitatis possumus dicere, quid enti- tas absoluta actus, vel habitus supernaturalis sit supernaturali- tas radicalis, non autem formalis, ita ut ratio formalis entis super- naturalitatem formaliter sit ipsius ordino, & solus ad agens super- naturalitatem. Hac igitur supposita doctrina de ratione formalis supernaturalitatis, ut sit, jam ostenditur, visionem beatam secundum suam substantiam, & entitatem eff. supernatu- ralem, quod est omnino indebitum nature; & excedens natura- rem ei constitutio; probatur assumptum, id est enim creatio ex anima humanae eff. debita materie, ut contra prefatos Hereticos fancivit Concil. Vien. loc. cit. Imo ita excedit vires cujusunque intellectus crevit, ut, nisi supernaturaliter ele- varetur, nullo modo posset illam producere; ergo est supernaturalis secundum substantiam, & non tantum secundum modum.

Arriaga disp. 3. cit. sec. 3. no. 27. nota, quod quando dici- 59
mus,

sem illud esse supernaturale, quod excedat vires naturae & naturalis agentis, non fumatur vires nature, unde, secundum concurredit generali Dei, nam ita omnes prorsus effectus effici supernaturales, quia nulla creatura potest aliquid efficiere nisi cum auxilio generali Dei; etsi itaque est de viribus naturalis agentis similius cum concursu generali Dei, illi debito quoque sequitur, ea, que absolutes in uno casu possunt ponи per vires nature, esse supernaturale absolute, seu quoad substantiam; et ea vero, que possunt ponи absolute, non tamen in hoc casu, ut cum haec circumstantia esse solum supernaturale quoad modum; Et hoc totum bene dicti est, & sequitur necessariо ex dictis iuxta explanationem supernaturaliter a Scotio tradita. Addit deinde Arriga, quid abs restat tota difficultas, nisi ulteriori explicemus, quid sit, seu unde proveniat, quid aliquares excedat, non excedat vires toutes nature, alioquin videatur dicere idem per idem, & miratur, vix illum esse foliolum de hac ultiori explicatione, pro qua avertit, quamlibet substantiam creatam ex natura sua, & ex specifica perfectione diceret ordinem ad quemdam accidentia determinata; & non ad alia a qua g. est capax frigoris, lucis, non autem amoris, & cognitionis, huius autem limitata, & certe exigentie non potest ulli alia ratione sed ratiō priori, quam propria, specifica, & limitata natura cuiuslibet substantiae, sicut quid omnia est calefactivus, non dicimus de organizatione respectu infusionis anima, que licet a solo Deo productur, adiut tamē ob prefaram causam a Deo productum, ut ab Auctore nature, hoc est, ab agente iuxta debitum nature; quod quidem debitum non in dictu in Deo a creatura ex sua iusta naturali propensione ad aliquid participationem, ut dixi nu. 57, sed ex tali exigentia alicuius perfectionis, ut vel ex eius principiis intrinsecis eam fibi comparare posit, quoniam sensu eius, calorem esse conaturaliter igni debitum, & frigoris aqua; vel ex naturali sua constitutione ita eam populare, ut agens, tamē rem producat debeat eam necessariо productare cum tali perfectione, ut possit existere, & conservari, sicut dicimus de qualitatibus coelestium corporum; & quia anima nobis, licet aliquam habeat inclinationem ad gloriam, & gloriam, certaque dona super natura, ut maximas eius perfectiones; quoniam tamen cura solo concursu generali Dei, nec illas perfectiones fibi comparare potest, nec proximam dispositionem ad quam illa necessario consequatur, attingere, neque ex naturali sua constitutione petiri, eas perfectiones esse fibi concreatas, ut dicimus de Coelorum qualitatibus, hinc est, quid perfectiones illae dicuntur simpliciter, & absoluta supernaturales, & supernaturaliter ei a Deo conferti, quam explanationem contra Thomistos amplectitur Coninch. dis. 4. cit. dub. ii.

cujus est montibus, nec quod ignis in calefacientia, non frigescatibus, sola ejus natura probat. Verum ita explicatio non placet, quia si exsuffit superi vires naturae metiri velimus praeceps ponens naturalem exigentiam subiecti, hoc ut sit ex natura-constitutione petit hec determinata accidentia, & non alias; sequitur, ut etiam norat Coninch-disp.4.nu. 4. quod cum aqua ignis calefaciat, talis alio est supernaturales, & calor in aqua erit accidentis supernaturale, quia excedit naturalem quis exigentiam, & universaliter accidentia aliisque subiecto disconvenientia erunt supernaturalia, etiam sint introducta ab agente naturali viribus propriis cum solo concursu generali Dei; Respondet Arriaga, ea accidentia, que in aliquo subiecto recipi non possunt naturaliter, quia sunt supra exigentiam illius subiecti, dici potest secundum quid supernaturalem; respondebat ad illud, etiam in altero subiecto naturaliter recipi quanta ea autem accidentia, que nulli substantiae create naturaliter convenire possunt, absolute, & sine addito esse, & dici supernaturalia. Sed hic est magnus, & inauditus terminorum abusus; non enim Philolophi dicitur unquam, calorem esse que supernaturalem, nec similiciter, nec secundum qualiter, sed violentum, quatenus est contraria ejus inclinationem, & naturalem exigentiam; in has verò ineptias labuntur Adversarii, quia ad veteres nolunt doctrinam Scotti loc.cit. ubi frequenter inculcat, quod naturale, prouia naturalitas cōpetit operationibus in ordine ad principium, variè fūmitur, & diversis modis opponitur uno enim modo opponitur supernaturali, vel liberio; & hoc sensu attenditur naturalitas penes principium actuum, unde operatio illa dicuntur naturalis, que est ab agente naturali, id est, habente ordinem naturalem ad padum; supernatura lis vero, que sit ab agente supernaturali, id est, excedente omnem ordinem naturalem ad padum; operatio illa dicuntur libera, quia est à principio ad actionem intrinsecè indeterminato, & se determinante, naturalis verò, que est à principio intrinsecè determinato ad agendum; alio modo naturale opponitur violento, & neutrò, & ita naturalitas respectu subiectum, in quo recipiunt operatio, & forma, ad eum ut si operatio, & forma sit secundum

Alter modus supernaturalitatis visionis indicatur.

receptivum eius dicitur *naturae*; si tamen contra inclinationem subiecti, dicitur *violenta*, si tandem neque *juxta*, neque *contra inclinationem*, & dicitur *neutra*.
Hinc itaque patet, excessus aliquius effectus super vires naturae, per quem excessum constitutus in esse effectus, vel actionis supernaturales, attendi non debet penes inclinationem, & exigentiam quam unius subiecti recipiens actionem, vel formam per eam producunt; ut ajetur Arriaga, & nuper etiam explicat Poncius in suo *Cursu Theologico*, p. 49. q. 14. art. quod *omnis forma*, que non exigitur conaturaliter à substantia creata est supernaturalis. Tunc enim sequeretur, calorem esse aqua supernaturalem; sed debet attendi ponens principium actuum, ut si effectus est talis, quod agens potest cum attingeri cum solo concilio sui generali destinatum effectus ille, & adio, per quam producitur, dicitur merè naturalis; etiam si per eam actionem introducatur in subiectum aliquod accidens ei naturaliter discordans; quod si agens creature non potest illum effectum in se attingere, posse tamen attingeremus aliquam dispositionem ultimò ordinatam ad talem effectum, a deo Deo producibilam; huc talis effectus dicitur naturalis, & Deus dicitur illum producere, ut auctor nature, quia agit juxta debitum nature; siquidem concursus Dei debitus est creature ad quemcumque effectum, quem illa potest in se atttingere viribus propriis cum solo concursum generali Dei, vel fatem attingeremus potest aliquam dispositionem proximam, & ultimò ordinatam ad illum, sicut

neque aliqua actione naturali; ita Docē. citat. ubi vides, quod speciem imprimis divina effigie abstracūm vocat supernaturalem eo modo, quo haec tenus supernaturalem explicavimus, quatenus Angelus viribus propriis, nec alterius objecti creati concursu eam sibi comparare potest, sed à solo Deo potest producere, nulla ejus exigentia precedente in Angelos inquitamen, non esse metu supernaturalemente, quia non est principium aliquis auctoratus vel gloriatus, unde gloriam gratiam, & gloriam vocat formas metu supernaturales; Ex quo patet in sententia Doctoris, supernaturalitatem visionis, fruitionis, gratiae, aliorumque actuum, & habituum supernaturalem non tantum confidere in perfectione relativa, quam habent comparatione agentis supernaturalis, à quo vel totaliter infunduntur, vel specialiter efficiuntur, sed etiam comparatione objecti supernaturalis, cui speciali quadam modo intentionaliter potentia unitur, & copiant, ut conspicue Doctor tradidit. 3. d. 13. ad 2. primā qu. in fine solutionis, ubi at, perfectione, & excellentiā accidentium supernaturalem, quia superant omnem substantiam creatam, confidere in conjunctione nostrorum potestiarum cum objecto supernaturale, unde infest, tale accidentes supernaturale non dici ex se, & intrinsecè, seu initiativae perfectione quacum, substantia creata, sed ex hoc praeceps, quod conjungit immediatae usus objecto perfectissimo naturali; Imō Smisne, tr. 2. dīsp. 6. qu. n. 39. potius sex haec secunda relatio, quā ex prima au spicula supernaturalem actuum, & habituum supernaturalem; sit enim, hōs esse in substantia supernaturales propter immediatas, & condignas (cuiusque in suo ordine, licet non aequalē) attingentiam supernaturaleis finis objectivi, qui est ipse Deus; idēquod ex hoc ordine ad supernaturalem finem objectivū proximē sumetur talium donorum supernaturales specifica, & substantialis; ex illo autem ordine alterius fit, ut ad hujusmodi dona non sit sufficiens productiva in ordine naturae, atque ita tanquam à manifiliorti per cauta efficientem veteres Doctores hujusmodi donorum supernaturales explicauerint, & declararunt; sit autem hanc attingentiam debet esse immēdiata, quia mediata, & sub similitudine creature, Deus etiā attingitur per cognitionem in substantia naturali; ut ex Metaphysica confat-
urali perfectissimo, excedere in hac perfectione relativa, & ex tempore omnes substantias creatas, & creatib; quoniam scilicet tunc munus conjungendi. Dei substantia competere nequit. Hanc etiam duplēcē supernaturalem in actibus superioris ordinis spectandam, tam ex relatione specialis effectientia, quam immediate attingentia Dei, prout est in se, significavit in Docē. q. r. prolog. l. ubi distinguit duplex supernaturale, alterum, quod est ab agente supernaturali, alterum, quod est ab objecto supernaturali, illis verbis; hac autem prima traditio taliis doctrine dicitur revelatio, que idē est supernaturalis, quia est ab agente, quod non est naturaliter motivum intellectus nostri pro statu illo; alterum etiam potest dici supernaturalis, quia est ab agente supponente vicem objecti supernaturalis, nam objectum natum causare notitiam hujus: Deus est trinus, & unus, vel similius, est essentia sub propria ratione cognita, ipsa autem sub tali ratione cognoscibilis est objectum nobis supernaturale; ita Docē. loc. citib; ut vides, duplēcē illam in actibus superioris ordinis supernaturala, tem agnoscit, tam ex speciali efficientia, quam ex speciali, & immediata attingentia, modo magis explicato.

Quamvis autem, qui hanc doctrinam tradant de supernaturali visionis, & actuaria parte, etiam ad actus viae salutares credentes, sperantes, & Deum super omnia diligenter extendere solant, nos tamen volumus, hanc doctrinam esse specialiter intelligendam de actibus gloriōsis, & beatificis, quandoquidem de iis evidentibus sic esse supernaturales secundum substantiam, quam de actibus viae, quod tunc autoritate, rūm ratione potest ostendit; autocertus quidem, quoniam quando Patres, & Concilia loquuntur de actibus patris, scilicet gloriōsis, & beatificis ab solute negant, posse rationalem creaturam per proprias vires naturales videre Deum, arq; eo beatē perfici, absque speciali elevatione facta per lumen glorie, aut confimare auxilium speciale, ut constat in Concil. Vien. ex Clementia citata, ad notiam de hereticis; quando autem loquuntur de actibus viae, & dicunt, specialis Dei auxilium esse necessarium ad credendum, sperandum, & Deum super omnia diligendum, non sic absolute, & simpliciter loquuntur, sed cum quadam limitacione, ut constat ex Concil. Tid. f. 66. can. 3. dicente, hominem

Disputatio Sexta de visione Beata

sicut fertur in alia objecta naturalis ordinis, quare visio Dei est supernaturale tantum secundum modum, at secundum substantiam omnino naturalis. Contra, primò quia hoc adhuc valde controversum est, an munus luminis glorie sit tantum manifestare Deum intellectui creto in ratione objecti beatifici; an etiam supposito objectivo. Dei praesentia ipsius adhuc ultius conforter agendum, ac elever per modum principi, de quo infra disputabitur. Tum quia etiam hoc conceitto, quod faciliter lumen glorie alio munere non fungatur, & quod supposito objectivo Dei praesentia propriis viribus intellectus creatus absque ulteriore elevatione per modum principi Deum vide posse, hoc solum sufficit ad ostendendum, visionem beatam esse supernaturale secundum substantiam, & non tantum manifestare auxilium aliquod supernaturale, quo suppletur activitas luminis, & intellectus fiat in potentia proxima videndi. Deum quod pater. Scorum ultra praesentiam obiecti beatifici postulate auxilium speciale ex parte intellectus, & quidem per modum principi supernaturale illi inherenter, si de potentia ordinaria loquamur; vel faltem per modum concursus extremitatum, & mutationem ordinis naturalis, vi cuius nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu, unde videtur velle, quod intellectus ab hac lege solitus posset proprie viribus cum sola influenti generali comparare sibi praesentiam Dei obiectum, quia Deus sit proportionatum obiectum etiam attingere intellectus nostri ex natura potentie, licet non pro statu isto sensibus alligatus; quod Scotus manuam operari, sed constanter docuit, semper creaturem intellectum, etiam sensibus solutum, nec sua virtutes, ne ope cuiuscumque naturalis agentis posse facere divinam essentiam, sibi obiectivè praesentem. Hoc autem sufficit, ut dicebam, ad hoc, quod visio beatam dicatur supernaturale secundum substantiam, & ut creatus intellectus dicitur indigere supernaturale elevatione ad Deum videndum; etenim ut mox arguerem, talis concursum Dei in ratione obiecti non est in potestate intellectus nudi, & omni elevatione definiti, quia propriis viribus nunquam taliter praesentiam sibi comparare posset; ergo talis obiecti visio erit illi supernaturale secundum substantiam, cum ille dictus actus sic supernaturale, qui habet aliquod prae dicatum intrinsecum, ratione cuius superat vires naturae: Unde ridiculam omnino est, quod ex hoc modo loquendi Scoti inferunt Recentes, quod supposita femei praesentia obiectiva Dei posset intellectus creatus propriis viribus elicere visionem ab illo speciale auxilio; etenim cum talis obiectiva praesentia Dei nequit haberi per solam affluentiam generalem, quatenus est prima, & universalis causa, plene sequitur, non posse intellectum visionem Dei attingere sine speciali auxilio: & hoc est, intellectum non posse Deum videre ex puris naturalibus, quod praecipue dampnatur in Concil. Vienense, ut parebit q. seq.

ARTICULUS SECUNDUS.

Objectiones diluntur Adverso.

In oppositum primò obiectit Averroës, cit. qu. 12. feb. 9. contraria. Aut illa ait, statuere illa la quartar conclusionem tenet, hominis imponentiam ad consequendum beatitudinem non posse venire ex infinito excessu entitativi obiecti beatifici supra naturales vires hominis, adeo ut illi in genere entis in proportionatum obiectum, sed praeceps ex eo, quia obiectum beatificum liberum omnino, non naturaliter aptus est ad actus beatificos intellectum, & voluntatem crearem moveare, & cum hoc adhuc tenet, tales actus esse secundum substantiam supernaturale: ergo omnino irrationaliter ex hoc eodem principio adducit. Aut illa, non esse actus supernaturale secundum substantiam, sed tantum secundum modum, cum hoc sit contra communem, nedium Thomistam, sed etiam Scottitarum, unde Smilne loc. cit. adeo fitum, & exploratum existimat, actus beatificos esse secundum substantiam supernaturale, ut hanc doctrinam supponat, esse de fide, aut fidei proximum, adeoque fine erroris pericolo à nullo negandam.

Ex quo satis evidenter deducitur, quam immerto nonnulli dicant, Scotus quoq; docuisse opinionem Durandi cit. qu. 54. qui dixit, presentato obiecto beatifici intellectui creato posse intellectum elicere visionem cum sola generali influenti, scilicet omni habitu supernaturale; quoniam Scotus etiam ex ea praeceps ratione probat, intellectum creatum non posse naturaliter videre Deum, quia nec sua virtute, nec alicuius agentis naturae potest facere divinam essentiam sibi obiectivè praesentem, eo quod tali presentia ex libera libertate voluntate pendaat, ut ait i. dist. 1. qu. 2. D. & 4. dist. 49. qu. 11. F. & quol. 14. art. 2. ex quo inferunt, intellectum creatum apud Scotum, ut Deum videat, nulla indigere supernaturale, nisi ex parte divina essentiae, ut scilicet fiat obiectivè praesens, quasi supponat Scotus posita haec praesentia posse intellectum absque aliquo superaddito videre Deum. Quantus vero differat Scotus ab opinione Durandi, confablit ex dendis quod seq. ubi pluribus ex locis demonstrabilis, agnoscitur necessitatem luminis glorie regulariter, & de potentia ordinaria, quod expressè legitur 3. dist. 14. qu. 1. si autem queratur, ubi querens intellectus sive lumine posse se activè habere ad visionem, respondet, idem esse descendens de lumine respectu intellectus, quod dicit de charitate respectu voluntatis paulo supra d. 13. qu. 4. f. ad questionem qua-

Quæst. II. Quomodo visio sit supernaturalis. Art. II.

qualiter visio Dei sit supra hujusmodi inclinationem; nam planè aliquid plus est subiectum ex natura sua requirere, & exigere formam, quam esse tecumque capax illius; primo modo forma dicitur debita subiecto, secundo modo dicitur tantum illi possibilis; primo modo subiectum caret sua forma dicitur esse in statu violento, non autem secundo modo; sed homo non elevatus ad visionem beatificam, vel gratiam habituem non dicitur manere in statu violento, nam potuisse Deum concedere genus humanum in puris naturalibus absque illo prejudio humana natura; ergo longè alicui modo se habet visio Dei ad intellectum, etiam in ratione subiecti recipiens, quam forma ad materiam, vel cognitioni obiecti naturalis ad eundem intellectum;

⁶ Respondeo, hæc & similia argumenta ex eo procedere, quod non distinguuntur à Thomistis exigentia proprie dicta ab inclinazione naturali, sed invicem confunduntur, cum tam in rigore loquendo exigentia naturae proprie dicta aliquid plus importet, quam inclinatio naturalis absolute sumpta; etenim ut confat ex dist. 60. & amplius confablit ex dendis n. 69. inclinatio naturalis absolute sumpta dicitur putam, & simplicem subiecti capacitem in ordine ad formam sibi convenientem, & contentanem, ita tam, ut sine ea existens non effet in statu violento, sive eam propriis viribus sibi comparare posse, aut alterius naturae agentis, sive virtute solum superioris agentis, & speciali auxilio utens; exigentia vero naturae proprie sumpta importat ulterius taliter, ac tantam subiecti inclinationem, in formam sibi convenientem, & contentanem, ut per illius parentem effet in statu violento, quare à natura taliter constitutum est, ut ex principiis eius intrinsecis illam sibi compare possit, aut virtute alterius naturalis agentis, vel faltem pulsat, ut ei prefatetur ab aegre em prodidente, ut quid necessarium pro ejus conservatione in suo statu naturali; ex qua explicatio constat, excusum, qui requiritur supra exigentiam naturae ad supernaturalem constitutam, non respicere exigentiam naturae cum simplici, & nuda capacitate subiecti, nam est quid medium inter utrumque, dicit enim aliquid plus, quam mera, & nuda capacitas dicit siquidem subiectum effe capax formæ non utrumque, sed tanquam perfectionis subiectum;

et dicit aliquando utrumque subiectum effe capax formæ.

Secundum hoc id est quod excedere exigentiam subiecti, & esse supra id, quod ex sua natura sibi possit, subiectum infundi;

cum ergo exigentia, & naturalis subiecti capacitas ad principiū passim pertinet, non ad actuum, potius penes illud attendit, et natura, & supernatura;

ta, aliaque dona supernaturalia sunt maximè juxta exigentiam subjecti, scilicet animi recipientis, quia nō sunt cōtra, sed maximè juxta ejus inclinationē. Tūm quia juxta hunc dicēdī modum Arriagē non explicatur supernaturalitas generat̄ sumptuaria per eam non bene explicatur, quāt̄ conservatio accidēt̄ extra subjectum sit supernaturalis, quia cūm ex vi talis actionis accidentia nullū respicit̄ ian̄ subjecti, dici nequit talis actio supernaturalis ea, quād it̄ contrā exigentiam passivam subjecti; Tūm quia cōcūrſus generalis, quo Deus v.g. cum igne cōcūrſus ad aquam calificandā, non debet dīcī naturalis, sed potius supernaturalis, quia effectus per eam actionem produc̄t̄ sūmum, et sūp̄a, vel contrā exigentiam acq̄alorem recipientis; Ut igit̄ explicetur supernaturalis generat̄ sumptuaria, explicetur debet modo supradicto ut scilicet actio dicitur supernaturalis, ac etiam effectus per eam productus, quando scilicet vel creatura cū folio concūrſus generalis Dei talē effectu attingeret̄ nequit; vel quando aliquid sit in creatura contrā exigentiam ejus, non praeceps quatenus dicit̄ metā capacitatē, aut inclinationē ad aliquam formam, et sibi cōfertantem, sed quatenus ita eam exigit̄, ut ex principiis ejus intrinsecis illa, sibi cōparare possit, vel saltem postulat̄, ut ei p̄fertur ab agente eam producte, ut quid necessitatis pro eis conservatione, ut explicatum est sūp̄a n.6. nam huc solum exigentia ea est, quād inducit debitū in Deo, auctore naturae, adeo quād quotiescumque agit Deus cum creaturā, & circa creaturā sūp̄a hoc debet, tali actioni & effectus per eam productus dicitur supernaturalis.

Hoc totum explicat eleganter Coninch. & de mente Scotti dis.4. cit. dub. 1.n.8. & 9. dicens, posse aliquid tripliciter dici aitatem naturae, seu committitatem, primo quia ipsius naturae cōveniens, est cui opponitur, non quidē supernaturalis, sed violētum, sive natura rei repugnans, quo pacto frigus dicitur aqua-compatibilis, & calor violentus, & hac ratione inquit cum Scoto, etiā habitus supernaturales dici naturales ipsi potēt̄, quia ipsi ad modum convenientiū; & quod est contrā exigentiam rei hoc modo, non supernaturale dicitur, sed violētum; secundo dicitur aliquid alteri naturae, quia creatura viribus cum Dei cōcūrſu generali potēt̄ produci; tertium rāde id dicitur rebus creatiis naturae, quod exedit̄ sumptuaria ex parte creaturae induc̄t̄, per aliquam exigentiam jām explicitam, nego, quia tamen Deus talia producere dicitur, etiam si solus producat, ut auctor, & administrator naturae, & ejus legibus alligatus, non autem ut est sūp̄a rerum naturam, & natura legibus solutus; ut ita contingit in exemplis alatiori infundit enim anima rationalem naturaliter, quia creatura attingit ultimam dispositionem, Deum necessitatem ex legibus naturae ad eis infusionem, quo p̄t̄ non attingit aliquam di positionem ad gratiam, & alia dona supernaturalia; species etiam Angelis insuffit̄ objectorum creatorum non dicuntur supernaturales secundum substantiam, quia intellectus Angelicus potēt̄ absolute loquendo eas sibi cōparare ex actione naturali eorumdem creatorum obiectorum; denum qualitates Cœlorum liceat nequeant à tota natura causari, quia tamen à corporibus cœlestib⁹ bus exiguntur ad hanc conservationem, utque suas naturales actiones in hac inferiora exercere queant, ratione illas exigentiae teles debitum inducent in Deo, ut tenet Deus illas eis concreas, tanquam administrator totius naturae, ut ait Doctor citat, distinc̄t. q.11. & quia anima nostra non ita postulat gratiam, & cetera dona supernaturalia sibi a Deo concreas, quamvis habeat naturalem inclinationem in illa, ut perfectionis valēt̄ sibi cōfertantē, idēcūm Deus ea confert, dicitur enim omnino confere sūp̄a debitum naturae, arque idēcūm perfectiones dicuntur supernaturales.

Tertiū arguit Arriaga, si idēcūm aliquid dicitur supernaturalis, tamen secundum modum, quia secundum suam substantiam, si nullum sit impedimentum, potēt̄ ab agente ordinis naturae, cum solo cōcūrſus generali produc̄t̄, non tamē eo modo, quo de facto produc̄t̄, & hoc modo productio accidentis, & conservatio extra subjectum dicitur supernaturalis; in ordine vero ad exigentiam subjecti, circa quod exercetur actio, non attendit supernaturalitas actionis, cūm eam excedit, nisi sit talis exigentia, quia aliquam habeat activitatem, ad acquirendam sibi formam per eam actionem productam, aut saltem talē dispositionem naturalem ad cam ratione cuius sibi talis forma debet, etiam si ab extirpēto totaliter ei p̄fetur, ut auctor de qualitatibus Cœlorū eis à Deo concreatis dicit, q.11. C. quāt̄ tota ratio supernaturalitatis tandem refundit in dictum respectuā ad causam productum.

Ad 2. posset negari antecedens, quia definitio nature potēt̄ etiam accommodari principio activo, & causa efficienti, ut dictum est in Physicis; sed, quicquid sit de hoc, dicendum est juxta solutionem inter arguendū datam, quād natura in presenti perficit̄ sumptuaria pro agente naturali, quod habet naturalem ordinē activitatem ad passū, & supernaturale, hoc est, sūp̄a naturā dicitur

latuit hoc nomine nature absolute, sed potius eum appellantur Auctorem naturae, aut naturam creatricem, ut Aug. 15. de Trin. c.1. aut naturam natūrante, aut substantiam supernaturale, sūp̄a supra naturam, ut Boetius Trin. Damasc., idēcūm c.4. Dion. 7. de divinis nominibus; Et quidem insinuando etiam communitione naturae, quam nobis tradidit Atis.2. Phy. 3. quod sit prius motus, & quietis, &c. & omnes recipiunt Peripateticos, Deus nec dicit natura, nec habet naturam, etenim sub hac notione importat, quād enī habens naturam sit primum principium sue operationis, sūp̄a dīcīndi motus in se, hoc autē non nisi substantiis creatis convenire potest, quibus essentialiter convenit, ut nulla sit sua operatione, sed primum principium distinctione operationis in se, sicut nec nulla potest ipsa sibi esse sūp̄a esse; Petreterā id digne Fafol. q.12. art. 4. dub. 4. n.20. deducit ex hoc, quod Deus dicit substantia supernaturalis, talis enim dicitur, qui est sūp̄a omnes substantias creatas, & creatib⁹ respectu quārū dicitur. Author naturae, & primum principium omnium naturarum; ergo hanc supernaturalitatem demoniationem habet ex aliqua ratione, per quam differt ab omni substantia creatā, & creatib⁹, hec autem ratio non est alia, nisi quia ipsi sibi est essentialiter sūp̄a esse, & sūp̄a operari; ergo a contraria substantia naturalis est essentialiter illa, quia habet operari alio, & sūp̄a operari distinctionem ab eis, quod totum clare deducitur ex allata definitione naturae. Ex qua etiam optimè inferit, implicare contradictionem, dari aliquam substantiam, qui sit creatā, & non sit natura, sed sūp̄a supernaturalis, quia omnis creat substantia essentialiter, quatenus creata, habet esse ab alio, & non est sibi sūp̄a operari, sed est principium sue operationis, & distinctione motus in se; sed hic est essentialiter, & propriissimus conceptus naturae universalitatis acceptus, prout distinguuntur contra substantiam supernaturalis mējor omnis substantia sūp̄eceptum, ita quād sit sūp̄a exigentiam cujusvis subiecti creati; si per exigentiam intelligenti aptitudinem proximam jām declarat̄ ex naturali rei creatā constitutiōne exortam, & que inducit debitum in Deo ex legibus naturae sic planē verum dicunt; etenim cum nos Scotiſtas hunc secundum respectum negamus, ita solū in se sūp̄a negamus, si per exigentiam rei sola naturali inclinati, & remota quedam propensio intelligatur, cūm enim exigentia sūp̄a sumptuaria debitum naturale in Deo non inducat, opus non est; quod accidens supernaturalis sit sūp̄a calēxiā exigentiam creaturæ, & in hoc sensu loquitur Scotus locis citatis, & praefatim t. quæst. Prologi. s. ad questionem q.12. & 4. q.13. quæst. 4. cum inquit, supernaturalis solū dīcīte respectum ad virtutem productivam, non autem ad subiectum, sed nec etiam poterit explicari supernaturalitas per excessum exigentia aliquis subiecti, atque ita nec ex entia naturalia nec super naturalia, ita quoque ad argumentum confirmat ex modo dicit, nullam substantiam à solo Deo produc̄t̄ vel produciblem posse dici supernaturalē, quia hoc dicit̄ cōpugnat cōceptui substantie circumscribit̄, & sequiūrum vero spectat ad accidentia, non ita repugnat eis ratio supernaturalitatis sive sit sermo de supernaturalitate generica, quia sumit ex specifica ratione efficienti, sive de specifica, qui attendit per p̄t̄ies immediatas attingentiam Dei in ratione finis supernaturalis, da duplīci supernaturalitate generica, & specifica dictū est n.6. etenim illo quāmūrū secunda supernaturalitate patet ex dictis n.62. munus contingendi creaturā Deo in ratione ultima supernaturalis posse tantum accidentibus cōvenienti, non substantiis, & illo quāmūrū etiam de prima illa quoque solis accidentibus covenient potest, reddit rationem Fafol. n.21. quia accidens est aliquod adiacens, ac supervenientis substantias, proinde potest esse sūp̄a in trinitate, ac proximam ap̄titudinem, atque exigentiam totius substantiae creaturæ, quod est sūp̄a exigentiam aliquarū substantiarū creaturæ, non omnītū dicitur supernaturalis, ut patet in proprietatis primi Angeli, qui naturales sunt, & tamen sūp̄a exigentiam reliquarū omnium substantiarū creaturārum, substantia vero creaturæ non habet conceptus supervenientis, & perfeccius aliud, ac proinde potest illud evenerit sūp̄a id, quod eis intrinsecē conditionē debitum est, sed est necessariō aliquid per se principium suum operationum, quia est essentialiter natura, sūp̄a quam non potest esse alia substantia, nisi unica increata, quia est essentialiter sūp̄a esse, & sūp̄a operari; Unde etiam inierit, non ea omnia accidentia, quia à causis secundis efficiuntibus produc̄t̄ non possunt, eo ipso esse supernaturalis, nam dictum est ex Scoto 2. dist. 3. quæst. 11. qualitas Cœli à tota natura creaturæ non potest, sed à solo Deo Cœlo est concreta, & tamen adhuc non est supernaturalis, non alia ratione, nisi quia est perfectio ex naturali Cœli constitutione requista ad eis esse, & operari, sive quācūmē conservaretur, nec operatur in hac inferiora; & idēcūm n.67. & 68. in fine ex hoc capite præcise deduximus supernaturalitatem aliquarū accidentis, quia à nulla causa creaturæ cum generali Dei cōcūrſu cauſari non potest, sed etiam quia tale accidentis est sūp̄a exigentiam intrinsecā, & proximam totius nature creaturæ, per quam illud existit, ut conditionem necessariō requiri-

Melbi Inuent. Tom. I.

tam ad suum esse, & conservari, quando enim accidens in aliqua creatura produc̄t̄ est conforme tali exigentia, & aptitudini proxima, quamvis etiam solo à Deo produc̄t̄ est, adhuc natura est, & non supernatura, quia est infra debitum natura, & non supra, illudque Deus produc̄t̄ ut totius natura admittat, & excludat solam quandam inclinationem passim vā, quam habet anima nostra etiam ad dona supernaturalia, hec enim nō est exigentia proxima, quia illas perfections petat, ut omnino necessaria pro suo esse, & conservari, & idēcūm Deus eas confert, dicitur eas gratis omnino conferre, & sine ullo debito ex talī inclinatione induc̄t̄, aut ex natura legibus jam flaturis.

Ad 3. patet per idem, quod gratia dicitur accidens supernaturalis non præcise, quia eam attingere nequeat agens creatum propriis viribus cum solo cōcūrſu generali Dei, nam haec ratione & qualitates Cœlorum, & anima rationalis (non dico species Angelicas, quia hæc posterius absolute produc̄t̄ a propriis objectis in intellectu Angelicoru) ut Doctor ostendit 2. d. 3. q. 11.) diceruntur forme supernaturales, quia nullum agens creatum potest eam productionem attinere, sed etiam dicitur supernaturalis, qui est supra exigentiam proximam creature intellectus jām descriptam, cūm eam non exigit ex naturali constitutione, sicut nec alla dona supernaturalia, ad propriū esse naturale, & operari; Et hoc est valde notandum in hac materia, quia sibi dicendo concordari posse videtur ambæ sententia, cum enim Thomistæ dicunt, supernaturalitatem in genere diceret duplē respectum, scilicet ad virtutem productivam, ita quād accidens supernaturalis supererit omnem virtutem creaturæ cum solo cōcūrſu generali Dei, & aliam ad substantiam sūp̄eceptum, ita quād sit sūp̄a exigentiam cujusvis subiecti creati; si per exigentiam intelligenti aptitudinem proximam jām declarat̄ ex naturali rei creatā constitutiōne exortam, & que inducit debitum in Deo ex legibus naturae sic planē verum dicunt; etenim cum nos Scotiſtas hunc secundum respectum negamus, si per exigentiam rei sola naturali inclinati, & remota quedam propensio intelligatur, cūm enim exigentia sūp̄a sumptuaria debitum naturale in Deo non inducat, opus non est; quod accidens supernaturalis sit sūp̄a calēxiā exigentiam creaturæ, & in hoc sensu loquitur Scotus locis citatis, & praefatim t. quæst. Prologi. s. ad questionem q.12. & 4. q.13. quæst. 4. cum inquit, supernaturalis solū dīcīte respectum ad virtutem productivam, non autem ad subiectum, sed nec etiam poterit explicari supernaturalitas per excessum exigentia aliquis subiecti, atque ita nec ex entia naturalia nec super naturalia, ita quoque ad argumentum confirmat ex modo dicit, nullam substantiam à solo Deo produc̄t̄ vel produciblem posse dici supernaturalē, quia hoc dicit̄ cōpugnat cōceptui substantie circumscribit̄, & sequiūrum vero spectat ad accidentia, non ita repugnat eis ratio supernaturalitatis sive sit sermo de supernaturalitate generica, quia sumit ex specifica ratione efficienti, sive de specifica, qui attendit per p̄t̄ies immediatas attingentiam Dei in ratione finis supernaturalis, da duplīci supernaturalitate generica, & specifica dictū est n.6. etenim illo quāmūrū secunda supernaturalitate patet ex dictis n.62. munus contingendi creaturā Deo in ratione ultima supernaturalis posse tantum accidentibus cōvenienti, non substantiis, & illo quāmūrū etiam de prima illa quoque solis accidentibus covenient potest, reddit rationem Fafol. n.21. quia accidens est aliquod adiacens, ac supervenientis substantias, proinde potest esse sūp̄a in trinitate, ac proximam ap̄titudinem, atque exigentiam totius substantiae creaturæ, quod est sūp̄a exigentiam aliquarū substantiarū creaturæ, non omnītū dicitur supernaturalis, ut patet in proprietatis primi Angeli, qui naturales sunt, & tamen sūp̄a exigentiam reliquarū omnium substantiarū creaturārum, substantia vero creaturæ non habet conceptus supervenientis, & perfeccius aliud, ac proinde potest illud evenerit sūp̄a id, quod eis intrinsecē conditionē debitum est, sed est necessariō aliquid per se principium suum operationum, quia est essentialiter natura, sūp̄a quam non potest esse alia substantia, nisi unica increata, quia est essentialiter sūp̄a esse, & sūp̄a operari; Unde etiam inierit, non ea omnia accidentia, quia à causis secundis efficiuntibus produc̄t̄ non possunt, eo ipso esse supernaturalis, nam dictum est ex Scoto 2. dist. 3. quæst. 11. qualitas Cœli à tota natura creaturæ non potest, sed à solo Deo Cœlo est concreta, & tamen adhuc non est supernaturalis, non alia ratione, nisi quia est perfectio ex naturali Cœli constitutione requista ad eis esse, & operari, sive quācūmē conservaretur, nec operatur in hac inferiora; & idēcūm n.67. & 68. in fine ex hoc capite præcise deduximus supernaturalitatem aliquarū accidentis, quia à nulla causa creaturæ cum generali Dei cōcūrſu cauſari non potest, sed etiam quia tale accidentis est sūp̄a exigentiam intrinsecā, & proximam totius nature creaturæ, per quam illud existit, ut conditionem necessariō requiri-

72

Quarto obicitur, ex Scoto 3.16. q.2, ad ultimum omnia Christi tormenta fuerant quodammodo miraculosa, neque tamen erant ab agentibus supernaturali bus, sed à flagellis, clavis lancea, quia sunt naturalia; igit̄ supernaturalitas non est per ordinem ad agentes supernaturale explicanda, vel saltem per talē ordinem sufficienter non explicatur. Confirmatur, quia cognitione quis reflexe cognoscit actuū fidei supernaturalitatem, & memoria Dēmonum de gratia amīliū sunt actus naturales, ut p̄t̄ies procedentes à virtute reflexiva intellectus, ac memorativa, quia pariter est naturalis; & tamen actus huiusmodi reflexivi, & memorativi habent nō possunt, nō fuerit fides, & gratia, atq̄ ita per solas nature vices existere nō poterunt, & tamen ad huc cōfert ad accidentia, non ita repugnat eis ratio supernaturalitatis sive sit sermo de supernaturalitate generica, quia sumit ex specifica ratione efficienti, sive de specifica, qui attendit per p̄t̄ies immediatas attingentiam Dei in ratione finis supernaturalis, da duplīci supernaturalitate generica, & specifica dictū est n.6. etenim illo quāmūrū secunda supernaturalitate patet ex dictis n.62. munus contingendi creaturā Deo in ratione ultima supernaturalis posse tantum accidentibus cōvenienti, non substantiis, & illo quāmūrū etiam de prima illa quoque solis accidentibus covenient potest, reddit rationem Fafol. n.21. quia accidens est aliquod adiacens, ac supervenientis substantias, proinde potest esse sūp̄a in trinitate, ac proximam ap̄titudinem, atque exigentiam totius substantiae creaturæ, quod est sūp̄a exigentiam aliquarū substantiarū creaturæ, non omnītū dicitur supernaturalis, ut patet in proprietatis primi Angeli, qui naturales sunt, & tamen sūp̄a exigentiam reliquarū omnium substantiarū creaturārum, substantia vero creaturæ non habet conceptus supervenientis, & perfeccius aliud, ac proinde potest illud evenerit sūp̄a id, quod eis intrinsecē conditionē debitum est, sed est necessariō aliquid per se principium suum operationum, quia est essentialiter natura, sūp̄a quam non potest esse alia substantia, nisi unica increata, quia est essentialiter sūp̄a esse, & sūp̄a operari; Unde etiam inierit, non ea omnia accidentia, quia à causis secundis efficiuntibus produc̄t̄ non possunt, eo ipso esse supernaturalis, nam dictum est ex Scoto 2. dist. 3. quæst. 11. qualitas Cœli à tota natura creaturæ non potest, sed à solo Deo Cœlo est concreta, & tamen adhuc non est supernaturalis, non alia ratione, nisi quia est perfectio ex naturali Cœli constitutione requista ad eis esse, & operari, sive quācūmē conservaretur, nec operatur in hac inferiora; & idēcūm n.67. & 68. in fine ex hoc capite præcise deduximus supernaturalitatem aliquarū accidentis, quia à nulla causa creaturæ cum generali Dei cōcūrſu cauſari non potest, sed etiam quia tale accidentis est sūp̄a exigentiam intrinsecā, & proximam totius nature creaturæ, per quam illud existit, ut conditionem necessariō requiri-